3 ـ قېتىملىق مەركەز شىنجاڭ خىزمىتى سۆھبەت يىغىنىنىڭ روھىنى ئۆگىنىۋىلى، ئىزچىللاشتۇرايلى
تىرىشچان يېڭى دەۋردىكى جۇڭگوچە سوتسىيالىستىك شىنجاڭ قۇرۇپ چىقايلى

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ۋەزىپىگە تەينىلەش ـ قالدۇرۇش ئىسىملىكى

(2021 ـ يىلى 3 ـ ئاينىڭ 25 ـ كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 13 ـ نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 24 ـ قېتىملىق يىغىندا ماقۇللاندى)

ياڭ فاسېننىڭ قىسقىچە تەرجىمىھالى

ياڭ فاسېننى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسلىكىگە **تەينەلەش** قارار قىلىندى.

ياڭ فاسېن، ئەر، خەنزۇ، 1971 ـ يىلى 2 ـ ئايدا تۇغۇلغان، گەنسۇ گۇلاڭدىن، 1990 ـ يىلى 12 ـ ئايدا خىزمەتكە قاتناشقان، 1993 ـ يىلى 6 ـ ئايدا جۇڭگو كومۇنىستىك پارتىيەسىگە كىرگەن، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە كومىتېتى پارتىيە مەكتىپىنىڭ مەمۇرىي باشقۇرۇش كەسپىنى پۈتكۈزگەن، ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە كومىتېتى پارتىيە مەكتىپىنىڭ داشۇ ئوقۇش تاريخىغا ئىگە.

1990 ـ يىلى 12 ـ ئايدىن 1994 ـ يىلى 3 ـ ئايغىچە، ئازادلىق ئارمىيە 36107 ـ قىسمىنىڭ جەڭچىسى بولغان؛ 1994 ـ يىلى 3 ـ ئايدىن 1994 ـ يىلى 12 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك پارتىيە كومىتېتى پارتىيە مەكتىپىنىڭ ھەربىيلىكتىن كەسىپ ئالماشتۇرغانلار سىنىپىدا ئوقۇغان؛ 1994 ـ يىلى 12 ـ ئايدىن 1996 ـ يىلى 1 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ شەھىرى قۇمباش يېزىلىق پارتىيە كومىتېتىنىڭ كاتىپى بولغان؛ 1996 ـ يىلى 1 ـ ئايدىن 1999 ـ يىلى 11 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ شەھىرى قۇمباش يېزىلىق كارخانا ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى بولغان؛ 1999 ـ يىلى 11 ـ ئايدىن 2004 ـ يىلى 4 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ شەھىرى قۇمباش يېزىلىق پارتىيە كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، شۇجىسى بولغان (بۇ مەزگىلدە: 2000 ـ يىلى 9 ـ ئايدىن 2003 ـ يىلى 7 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە كومىتېتى پارتىيە مەكتىپىنىڭ ئىقتىساد باشقۇرۇش كەسپىدە ئوقۇغان)؛ 2004 ـ يىلى 4 ـ ئايدىن 2005 ـ يىلى 9 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ شەھىرى ئىگەرچى يېزىلىق پارتىيە كومىتېتىنىڭ شۇجىسى بولغان؛ 2005 ـ يىلى 9 ـ ئايدىن 2006 ـ يىلى 8 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ شەھىرىنىڭ مۇئاۋىن شەھەر باشلىقى بولغان (2003 ـ يىلى 9 ـ ئايدىن 2005 ـ يىلى 12 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە كومىتېتى پارتىيە مەكتىپىنىڭ مەمۇرىي باشقۇرۇش كەسپىدە ئوقۇغان)؛ 2006 ـ يىلى 8 ـ ئايدىن 2008 ـ يىلى 12 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ شەھەرلىك پارتىيە كومىتېتى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، مۇئاۋىن شەھەر باشلىقى بولغان؛ 2008 ـ يىلى 12 ـ ئايدىن 2010 ـ يىلى 9 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ شەھەرلىك پارتىيە كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى بولغان؛ 2010 ـ يىلى 9 ـ ئايدىن 2013 ـ يىلى 6 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى باي ناھىيەلىك پارتىيە كومىتېتىنىڭ شۇجىسى بولغان؛ 2013 ـ يىلى 6 ـ ئايدىن 2014 ـ يىلى 7 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك پارتىيە كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، باي ناھىيەلىك پارتىيە كومىتېتىنىڭ شۇجىسى بولغان؛ 2014 ـ يىلى 7 ـ ئايدىن 2016 ـ يىلى 12 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك پارتىيە كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، كۇچا ناھىيەلىك پارتىيە كومىتېتىنىڭ شۇجىسى بولغان؛ 2016 ـ يىلى 12 ـ ئايدىن 2017 ـ يىلى 3 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى خوتەن ۋىلايەتلىك پارتىيە كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، سىياسىي قانۇن كومىتېتىنىڭ شۇجىسى بولغان؛ 2017 ـ يىلى 3 ـ ئايدىن 2018 ـ يىلى 2 ـ ئايغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى خوتەن ۋىلايەتلىك پارتىيە كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، سىياسىي قانۇن كومىتېتىنىڭ شۇجىسى، ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەش خوتەن ۋىلايەتلىك خىزمەت كومىتېتى پارتىيە گۇرۇپپىسىنىڭ شۇجىسى (نازىر دەرىجىلىك)، مۇئاۋىن مۇدىر بولغان (2017 ـ يىلى 5 ـ ئايدا ۋەزىپىگە تەينەلەنگەن)؛ 2018 ـ يىلى 2 ـ ئايدىن ھازىرغىچە، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى خوتەن ۋىلايەتلىك پارتىيە كومىتېتىنىڭ شۇجىسى، شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش ـ قۇرۇلۇش بىڭتۇەنى 14 ـ شىسى پارتىيە كومىتېتىنىڭ 1 ـ شۇجىسى، 1 ـ جېڭۇبىسى (2018 ـ يىلى 3 ـ ئايدا ۋەزىپىگە تەينەلەنگەن).

(بېشى 1 ـ بەتتە)

پۇتۇن مەملىكەت بويىچە ئاساسلىق دېھقانچىلىق زىرائەتلىرىنى پۈتۇن مۇساپىلىك ماشىنىلاشتۇرۇشتىكى ئۇلگە كۆرسىتىش ناھىيەسى بەرپا قىلىش خىزمىتىنى پائال قانات يايدۇرۇپ، ئاساسلىق دېھقانچىلىق زىرائەتلىرى ئىشلەپچىقىرىشىنى پۈتۇن مۇساپىلىك ماشىنىلاشتۇرۇش سەۋىيەسىنى ئۆزلۈكسىز ئۆستۈردۇ، پۈتۇن ئاپتونوم رايون بويىچە ئاساسلىق دېھقانچىلىق زىرائەتلىرىنى ئۇنۇمبرسال ماشىنىلاشتۇرۇش سەۋىيەسىنى 85.2% كە يەتكۈزدۇ، دېھقانچىلىق، ئورمانچىلىق، چارۋىچىلىق، بېلىقچىلىقنى ئۇنۇمبرسال ماشىنىلاشتۇرۇش سەۋىيەسىنى 70.4% كە يەتكۈزدۇ.

پاختا ئىشلەپچىقىرىشنى ماشىنىلاشتۇرۇش سەۋىيەسىنى تېز ئۆستۈرۈش جەھەتتە، بۇ يىل شىنجاڭ كېڭەزنى پۈتۇن مۇساپىلىك ماشىنىلاشتۇرۇش تېخنىكىسى بويىچە ئۇلگە كۆرسىتىش رايونى قۇرۇلۇشنى تاماملاپ، پاختا ئىشلەپچىقىرىشنى پۈتۇن مۇساپىلىك ماشىنىلاشتۇرۇشقا قاراپ ئۆزگىرىشكە يېتەكلەپ، 10 مىڭ مودىن يۇقىرى ماشىنا ئارقىلىق پاختا يىغىش ئۆلچەملەشتۇرۇلگەن ئۇلگە كۆرسىتىش رايوندىن بەشنى قۇرۇشقا يېتەكچىلىك قىلدۇ، پۈتۇن شىنجاڭ بويىچە ماشىنا ئارقىلىق پاختا يىغىش كۆلىمىنى يېڭىدىن 1 مىليون 600 مىڭ مودىن ئارتۇق كۆپەيتىپ، پاختا ئىشلەپچىقىرىشنى پۈتۇن مۇساپىلىك ماشىنىلاشتۇرۇش نىسبىتىنى 88% كە يەتكۈزىدۇ.

شۇنىڭ بىلەن بىللە، شىنجاڭ يەنە يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى بىلەن يېزا ئىگىلىك تېخنىكىسىنىڭ يۇغۇرۇلۇشىغا تۈرتكە بولۇپ، دېققەتنى پۈتۇن مۇساپىلىك ئومۇمىيۈزلۈك ماشىنىلاشتۇرۇشتىكى كەمتۈكلۈك، ئاجىز تۈرلەرگە مەركەزلەشتۈرۈپ، دېھقانچىلىق زىرائەتلىرى سورتى، ئۆستۈرۈش، ماشىنىلاشتۇرۇش تېخنىكىسى يۇغۇرۇلغان ئۆلچەملەشكەن ئىشلەپچىقىرىشنى سىناق قىلىش بويىچە ئۇلگە كۆرسىتىشنى قانات يايدۇرۇپ، ماشىنىلاشقان ئىشلەپچىقىرىش تېخنىكىسىنىڭ مۇكەممەللەشتۈردۇ. تۇجۇپىلىك يېزا ئىگىلىكىدە ئەمەلىي قوللىنىش بويىچە ئۇلگە كۆرسىتىشنى قانات يايدۇرۇپ، بېيدوۋ يول باشلايدىغان شوپۇرسز ھەيدەش، يىراق مۇساپىلىك كۆزىتىپ ئۇلچەش يۇرۇشتۇرۇش ـ ئاسراش فۇنكسىيەسىنى ئالدىن ئورنىتىپ ئەمەلىي قوللىنىشقا تۈرتكە بولۇپ، ئۇنۇمبرسال سانلىق مەلۇمات مۇلازىمەت سىستېمىسىنى قۇرۇپ، ئەقلىي ئىقتىدارلىق يېزا ئىگىلىك ماشىنا جابدۇقلىرى تېخنىكىسى بويىچە ئۇلگە كۆرسىتىش ـ ئالماشتۇرۇش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، يېزا ئىگىلىك ماشىنا جابدۇقلىرىنىڭ ئەمەلىي قوللىنىلىشى، ئۇچۇرلاشتۇرۇلۇشنى ئىلگىرى سۈرۈپ، ئاقىل يېزا ئىگىلىكى تەرەققىياتىغا تۈرتكە بولدۇ.

(بېشى 1 ـ بەتتە)

تىزىملىكتىكى يۇتكەشكە بولمايدىغان ئىنقلابىي مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى مۇنۇلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ: ماۋ زېمىننىڭ ئىشخانىسى ھەم ياتقىنىڭ ئەسلىي ئورنى، جۇڭگو ئىشچى ـ دېھقانلار قىزىل ئارمىيەسى غەربىي يۇنىلىش ئارمىيەسى باش تارماق ئەترىتى خاتىرە سارىيى، 8 ـ ئارمىيەنىڭ شىنجاڭدا تۇرۇشلۇق ئىش بېجىرىش ئورنىنىڭ ئەسلىي ئورنى، قاراماي 1 ـ نومۇرلۇق نېفت قۇدۇقى، سەيدۇللا قاراۋۇلخانىسى خارابىسى قاتارلىقلار، بۇنىڭ ئىچىدە مەملىكەت بويىچە نۇقتىلىق قوغدىلىدىغان مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى ئورنىدىن ئالتىسى، ئاپتونوم رايون بويىچە نۇقتىلىق قوغدىلىدىغان مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى ئورنىدىن 16سى، شەھەر (ناھىيە) دەرىجىلىك قوغدىلىدىغان مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى ئورنىدىن ئالتىسى بار. يۇتۇكەشكە بولىدىغان مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى مۇنۇلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق مۇزېيدا ساقلىنىۋاتقان 1 ـ دەرىجىلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقى شىنجاڭ ئاياللار جەمئىيىتىنىڭ ئەزالىرى بىلىشكە تېگىشلىك ئىشلار ئەسكەرتمىسى، ئۇرۇمچى شەھەرلىك مۇزېيدا ساقلىنىۋاتقان 1 ـ دەرىجىلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقى لىن جىلۇنىڭ دادىسىغا يازغان سالام خېتى، ئىنقلابىي قۇربان دېڭ فانىڭ قۇلاقچىسى، ھەجۋىي رەسىم ياغاچ ئويما تاللانما ئەسەرلىرى قاتارلىقلار.

(بېشى 1 ـ بەتتە)

(شىنجاڭ سايرام زامانۋى يېزا ئىگىلىك پاي چەكلىك شىركىتى) 3 ـ ئاينىڭ 25 ـ كۈنىدىن باشلاپ ئۇدا كۆپ كۈن ئۆرلەپ توختىغان پاي چەكلىرى قاتارىغا كىردى، 3 ـ ئاينىڭ 30 ـ كۈنى بازار يېپىلغاندىكى ئۆرلەش نىسبىتى 10.02% بولۇپ، ئۆرلەش يۇزلىنىشى يەنىلا كۈچلۈك بولدى. بېيكې مالىيەسىنىڭ تەھلىلچىسى مۇنۇلارنى بىلدۈردى: يېقىندا BCI (شۇۋېيتسارىيە ياخشى پاختا تەرەققىيات جەمئىيىتى) ھەم قاردىمىقىدىكى ئەزالاردىن H&M قاتارلىق ماركىلار شىنجاڭ پاختىسىنى ئىشلىتىشنى چەكلەشكە ئالاقدار بايانات ئېلان قىلغانلىقتىن، دۆلىتىمىز ئىستېمالچىلىرىنىڭ توسۇشغا ئۇچىرىدى. ئېھتىمال بۇ خەۋەرنىڭ تەسىرىدىن بولسا كېرەك، پاختا كەسپىگە چېتىلىدىغان كۆپلىگەن يېزا ئىگىلىك تېرىقچىلىق پاي چەكلىرى ئۇدا بىر نەچچە كۈن ئۆرلىدى.

شىنجاڭ بۆلىكىدە شىنسەي پاي چېكى، شياڭلى پاي چېكى، گۈەننۇك پاي چېكى، شىنۇك كەيفا قاتارلىق دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق، يەم ـ خەشەك، بېلىقچىلىققا ئالاقدار يەككە پاي چەكلىرى سىجىل قىزاردى، پاي چېكى سالوندىكى مۇھاكىمىدىمۇ «جۇڭگونى قەتئىي قوللايمىز، شىنجاڭنى قەتئىي قوللايمىز» «قارا چاپلاشنى توسىمىز، شىنجاڭ پاختىسىنى قوللايمىز» قاتارلىقلار كۆپ تىلغا ئېلىنىپ قىزغىن مۇھاكىمە قىلىندى.

ئەمەلىيەتتە، يېزا ئىگىلىك تېرىقچىلىقىغا ئالاقدار يەككە پاي چەكلىرىلا ئەمەس، 3 ـ ئاينىڭ 30 ـ كۈنى شىنجاڭ بۆلىكىدىكى شىنەن پاي چېكى، شىنجاڭ قاتناش قۇرۇلۇشى، جۇڭگو نېفت قۇرۇلۇشى، تەيغۇ ئېنېرگىيەسى قاتارلىق كۆپ ساندىكى پاي چەكلىرى مۇ ئۆرلەپ توختىدى. بەزى تەھلىلچىلەر مۇنداق بىلدۈردى: يېقىندا جۇڭگو بىلەن ئىراننىڭ ئومۇمىيۈزلۈك ھەمكارلىق پىلانى ئىمزالغانلىقىمۇ پايدىلىق ئاملىلارنىڭ بىرى. شىنجاڭ خۇڭيۈەن ئاكسىيەسىدىكى لىۋ فاملىلىك مەبلەغ سېلىش مالىيە باشقۇرۇش مەسلىھەتچىسى مۇنداق تونۇشتۇردى: پۈتۇن مەملىكەت خەلقىنىڭ شىنجاڭ ئىقتىسادىنى قوللاش قىزغىنلىقىنىڭ تەسىرىدە شىنجاڭ بۆلىكى ئۇدا بىرنەچچە كۈن قىزغىن ئۆرلەپلا قالماي، شىنجاڭدىكى بىر قىسىم ھەربىي سانائەت، ئېنېرگىيە كارخانىلىرىنىڭ پىيىمۇ ئۇدا كۆچەيدى. مەسلەن، دۆلەتنىڭ ئىستراتېگىيەلىك يېڭىدىن گۈللىنىۋاتقان كەسىپى بولغان PBAT (بىيو پارچىلانما ماتېريال) تۈرىنى قۇرۇشقا مەبلەغ سالغان شىنجاڭ تەيغىي، كىرىمنى كاربىد يايراقچىسى ئىشلەپچىقىرىدىغان كارخانىنى سېتىۋېلىشنى پىلانلاۋاتقان تەيغۇ ئېنېرگىيەسى، كاربوننى نېيترالاشتۇرۇش ئۇقۇم بۇلىكىگە كىرگەن جۇڭتەي خىمىيەسى قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى بازاردا ئالقىشقا ئېرىشتى.

شىنجاڭ بۆلىكىدىكى كۆپلىگەن پاي چېكىنىڭ ئۇدا بىرنەچچە كۈن زور ھەجمىدە ئۆرلىگەنلىكىنى كۆزدە تۇتۇپ، پېيى بازارغا سېلىنغان بىر قىسىم شىركەتلەر پاي چېكى باھاسىدا نورمالسىزلىق كۆرۈلگەنلىكى توغرىسىدا ئېلان چىقىرىپ، پايچىلارغا ئاقىلانە مەبلەغ سېلىشنى ئەسكەرتتى. ئىگىلىنىشچە، شىنجاڭ ئاكسىيە نازارەتچىلىكى ئىدارىسى يېقىندا ئۆتكۈزگەن «پېيى بازارغا سېلىنغان شىركەتلەرنىڭ سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش بويىچە تەربىيەلەش يىغىنى»دا مۇنداق كۆرسىتىلگەن: شىنجاڭدىكى پېيى بازارغا سېلىنغان شىركەتلەرنىڭ پېيىنى كونترول قىلغۇچى پايچىلار، ئەمەلىي كونترول قىلغۇچىلار مەۋقەنى ئاساسي كەسىپكە قويۇپ، ئىلمىي تەدبىر بەلگىلەپ، پۇختا، ساغلام تەرەققىي قىلىپ، پېيى بازارغا سېلىنغان شىركەتلەرنىڭ تەرەققىيات سۈپىتىنى تۈپتىن ئۆستۈرۈپ، «باشلامچى»لىق رولىنى تېخىمۇ ياخشى جارى قىلدۇرۇشى كېرەك.

(بېشى 1 ـ بەتتە)

ھەمكارلىق كوپراتىپىنىڭ ھويلىسىدا يۇقىرى ئات كۈچىگە ئىگە تراكتور، ئايلانما ئاغدۇرۇش ماشىنىسى، سېيالكا، دورا پۈركۈش ماشىنىسى، پاختا يىغىش ماشىنىسىنىڭ ھەممىسى تولۇق بولۇپ، ئۇلار ئىش تاپالماسلىقتىن ئەنسىرىمەيدۇ. شۇ كۈنى چۈشتىن بۇرۇن، يامغۇردىن كېيىنكى ئېتىزغا ئەمدىلا كىرگىلى بولىدىغان چاغدا، ئۇلار بىرقانچە دېھقان ئائىلىسىنىڭ تېلېفونىنى قوبۇل قىلدى.

«مەن ئون نەچچە يىل كېۋەز تېرىدىم، كېۋەز تېرىشتىن قىلغان كىرىمىمنىڭ كاپالەتكە ئىگە ئىكەنلىكىنى بىلىمەن.» 30 ياشتىن ئاشقان رېيىم راخمان بىر تەرەپتىن سۆزلىگەچ، بىر تەرەپتىن بارمىقىنى چىقرىپ پاختا كىرىمىنىڭ ھېساباتىنى قىلدى.

بۇيۇك ئىنتىپاقلىق يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى كەسپي ھەمكارلىق كوپراتىپى ئوبوروت قىلغان 300 مو يەرنى مسالغا ئالغاندا، ھەر مو يەرنى 12 يۈەن ئەترا پىدا سۈغۇرتىغا قاتناشتۇرغاندا، ئەتىيازدا بوران قاتارلىق تەبىئي ئاپەتكە ئۇچرىسا، ھەر مو يەرگە 400 ـ 500 يۈەن سۈغۇرتا تۆلىمى ئالغىلى بولىدۇ؛ كۈزدە مۇلدۇر قاتارلىق تەبىئي ئاپەتكە ئۇچرىسا، ھەر مو يەرگە 1000 يۈەندىن ئارتۇق تۆلەمگە ئېرىشكىلى بولىدۇ. يېزا ئىگىلىك سۈغۇرتىسى بولغاچقا، رېيىم راخمان «خاتىرجەم قىلىش كۈملىچى» يېدى.

رېيىم راخمانىنىڭ ئېيتىشچە، بۇلتۇر، ئۇ بىر تەرەپتىن ئۆزىنىڭ يېرىنى تېرىپ، يەنە بىر تەرەپتىن باشقىلارنىڭ يېرىنى تېرىپ، 500 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق كىرىم قىلغان. مۇخبىرلارنىڭ زىيارىتىگە ھەمراھ بولغان ياقا بازارلىق پارتىيە كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ رەئىسى تۇنياز ياقۇپ مۇنداق دېدى: ياقا بازىردا پاختكارلار سىياسەتنىڭ پايدىسىنى كۆرگەندىن كېيىن، نۇرغۇن كىشى يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى سېتىۋېلىش ئارقىلىق ئىشلەپچىقىرىشنى كېڭەيتىپ، كىرىمنى ئاشۇرۇش يوللىرىنى كېڭەيتىپ، كىرىمنى بارغانسېرى ئاشۇردى. ھازىر، پۈتۈن بازاردا 2340 چوڭ تىپتىكى تراكتور، تۆت يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى كەسپي ھەمكارلىق كوپراتىپى بار، بۇلتۇر تارقىتىلغان يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى تولۇقلىمىسى 10 مىليون يۈەندىن ئاشتى.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىز كۆپ خىل تەدبىر قوللىنىپ پاختكارلارنىڭ ئاساسي پايدىسىغا كاپالەتلىك قىلدى. مەسلەن، 2019 ـ يىلى 11 ـ ئايدا ئاپتونوم رايونىنىڭ پاختچىلىق بويىچە «باھا سۈغۇرتىسى + قەرەللىك مال»نى نۇقتىدا سناق قىلىش خىزمىتى باشلىنىپ، كەڭ پاختكارلارنىڭ ماختىشىغا ئېرىشتى.

تەننەرخنى قانداق كونترول قىلىش كېرەك؟

كېۋەز ئۇرۇقىنى تېخى تېرىپ بولمايلا، شايار ناھىيەسىنىڭ قايلور بازىرى چوغتېرەك كەنتىنىڭ كەنت ئاھالىسى رېيىم ياسىن بۇ يىل ئۆزى بىلەن قوشنىسىنىڭ ھەر مو كېۋەزلىكتىن قىلدىغان ساپ كىرىمىنىڭ 1500 يۈەنگە يېتىشىدىن ئۈمىد بارلىقىنى مۇلچەرلىدى.

بازار باھاسىدىكى داۋالغۇش ئامىلىنى چىقرىۋەتكەندە، رېيىم ياسىن مۇنداق قاردىدى: كېۋەز تېرىشتا ئىشلەپچىقىرىش تەننەرخنى كونترول قىلىش ناھايىتى مۇھىم. ئادەم كۆچى، يېزا ئىگىلىك ماددىي ئەشيالىرى قاتارلىقلارنىڭ تەننەرخى ئۆزلۈكسىز ئېشىۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن ھۆكۈمەت پاختچىلىق كەسپىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشقا دائىر نۇرغۇن پايدىلىق سىياسەتلەرنى يولغا قويدى، بۇ سىياسەتلەردىن ياخشى پايدىلانغاندا، تەننەرخنى تېجەپ ئۇنۇمنى ئاشۇرغىلى بولىدۇ.

«ئىلگىرى ھەممە ئائىلىلەر تارقاق پارچە يەرلەرنى تېرىغاچقا، ئون نەچچە مو يەر ئۈچۈن بىر ئائىلە كىشىلىرى ئالدىراش بولۇپ كېتەتتى، بەزىدە تېخى يېتىشمەيتتى، قوشنىلار ئارا ياردەم بېرىشكە توغرا كېلەتتى» دېدى رېيىم ياسىن. «ھازىرقىسى زامانىۋى كېۋەز تېرىش ئەندىزىسى بولۇپ، ئىلگىرىكىگە پۈتۈنلەي ئوخشىمايدۇ، بۇنىڭدا ھەم ئادەم كۈچىنى تېجىگىلى، ھەم خراجەتنى تېجىگىلى بولىدۇ».

3 ـ ئاينىڭ ئاخىرىدىكى ئەتىيازلىق تېرىلغۇنى ئېلىپ ئېيتساق، ئىلگىرىكى تېرىقچىلىق ئېغىر ئەمگەك، چارچاپ كېتىدىغان ئەمگەك ئىدى. ئادەم كۈچىلىك بىر سېيالكىغا ئالتە ئادەم كېتەتتى، بىر كۈندە ئون نەچچە مو يەرنى تېرىغىلى بولاتتى. مايسا ئۇنىڭغىدىن كېيىن يەنە نۇرغۇن ئادەم كۈچى كېتەتتى، مەسىلەن، مايسا ئەتراپىغا توپا يۇلەش، ئارتۇق مايسىلارنى يۇلۇۋېتىشكە توغرا كېلەتتى؛ ھازىر، ئىلغار بولغان شوپۇرسز تۇجۇپىلىك سېيالكا بولغاچقا، بىر سېيالكىدا ھەر كۈنى 200 مودىن 400 موغىچە يەرگە ئۇرۇق سالغىلى بولىدۇ، بۇ، ئۇرۇق سېلىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈپلا قالماي، ئۇرۇقنى تېجەپ قالدى، كېيىنكى مەزگىلدە يەنە مايسا شاللاش، توپا يۇلەش، سولياۋ يوپۇقنى ئېلىۋېتىش قاتارلىقلارنىڭ ھاجىتى قالمىدى، ھەر مو يەرنىڭ ئۇرۇق خراجىتىدىن 50 يۈەن تېجىگىلى، مايسا شاللاش قاتارلىقلاردىن 100 يۈەندىن ئارتۇق تېجىگىلى بولىدۇ.

5 ـ، 6 ـ ئايلاردا كېۋەز تۈپلىرى تېز ئۆسۈپ، كېسەللىك ۋە ھاشارات زىيىنىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ـ تىزگىنلەشتە دېھقانچىلىق دورىسى چېچىشقا توغرا كېلىدۇ. ئىلگىرى ئادەم كۈچىگە تايىنىپ دورا چېچىلاتتى، بىر ئادەم كۈنىگە ئاران ئىككى ـ ئۈچ مو يەرنى تاماملىيالايتتى، ھەر مو يەرگە 15 يۈەندىن 20 يۈەنگىچە مەبلەغ كېتەتتى؛ ھازىر ئىلغار ئۈچقۇچىسىز ئايروپىلان بىلەن دورا چېچىش ئۈسۈلى قوللىنىلىدۇ، بىر ئۈچقۇچىسىز ئايروپىلان كۈنىگە 300 مودىن ئارتۇق يەردە مەشغۇلات قىلالايدۇ، ھېسابلاپ كەلسەك، ھەر مو يەرگە پەقەت بەش يۈەنلا كېتىدۇ. بىر ئۆسۈش پەسلىدە ئۈچ ـ تۆت قېتىم دورا چېچىشقا توغرا كېلىدۇ، بۇ يەنە بىر قىسىم خراجەتنى تېجەپ قالدى.

يەنە كېۋەزلىكنى سۈغىرىشتا، ئىلگىرى باستۇرۇپ سۈغارغاچقا، ھەر مو يەرگە بىر قېتىمدا تەخمىنەن 200 كۇب مېتىر سۇ كېتەتتى، بىر يىلدا سۇغا كېتىدىغان چىقىم 150 يۈەن ئەتراپىدا بولاتتى؛ تېمىتىپ سۈغىرىش سىستېمىسى ياتقۇزۇلغاندىن كېيىن، يېرىمغا يېقىن سۇ تېجىلىپ، ھەر مو يەرگە ھەر يىلى پەقەت 80 ـ 70 يۈەنلا سۇ پۇلى چىقىم قىلىنىدىغان بولدى.

رېيىم ياسىن تەننەرخنى ئەڭ كۆپ تېجەيدىغان ھالقىنىڭ يەنىلا پاختا تېرىش ھالقىسى ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى. ئىلگىرى ئادەم كۈچى ئارقىلىق پاختا تەرگەندە، ھەر مو يەرگە 800 يۈەن ئەتراپىدا مەبلەغ كېتەتتى؛ ھازىر پاختا يىغىش ماشىنىسىنى ئىشلەتكەندىن كېيىن، بىر پاختا يىغىش ماشىنىسى 200دىن 300گىچە ئەمگەك كۈچىگە باراۋەر بولۇپ، ھېسابلاپ كۆرسەك، ھەر مو كېۋەزلىكتىكى پاختىنى يىغۇۋېلىشقا ئاران 150 يۈەن ئەتراپىدا مەبلەغ كېتىدىكەن.

«تەننەرخنى تېجەپ، ئۈنۈمنى ئاشۇرۇشنىڭ ھەممىسگە زامانىۋىلاشقان كېۋەز تېرىش ئەندىزىسى سەۋەب بولدى، يۇقىرى ئۈنۈملۈك سۇ تېجەش قۇرۇلۇشىدىن تېخىمۇ ئايرىلالمايدۇ» دېدى رېيىم ياسىن.

مۇخبىرلارنىڭ ئىگىلىشىچە، 2017 ـ يىلى 6 ـ ئايدا، شايار ناھىيەسى ئۆگەن دەرياسى سۈغىرىش رايوندا جەنۇبىي شىنجاڭ بويىچە يېزا ئىگىلىكىدە يۇقىرى ئۈنۈملۈك سۇ تېجەپ، كىرىمنى ئاشۇرۇشنى نۇقتىدا سناق قىلىش تۈرىنى يولغا قويغان، بۇنىڭغا 1 مىليارد 292 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىنىپ، يەتتە يېزا ـ بازاردىكى، 132 كەنتكە چېتىلىپ، 500 مىڭ مو ئېتىزنى قاپلىغان. بۇ تۈرنىڭ يولغا قويۇلۇشى 20 مىڭدىن ئارتۇق دېھقان ئائىلىسىنىڭ «پارچە يەر»نى يۇقىرى ئۈلچەملىك «چوڭ سالا ئېتىز»غا ئايلاندۇرۇپ، ئېرىتقە، سۈغىرىش ئېرىقى، ئېتىز قىرلىرىنى 40% ئەتراپىدا ئازايتىپ، يەردىن پايدىلىنىش نىسبىتىنى 10% ئەتراپىدا ئۆستۈرگەن. كۆلەملىشكەن، تۇجۇپىلەشكەن، ماشىنىلاشقان ئىشلەپچىقىرىشقا ئەگىشىپ، شايار ناھىيەسىدە كېۋەز تېرىقچىلىق ھەمكارلىق كوپراتىپلىرى كۆپەيدى ھەم شۇ جاينىڭ توقۇمچىلىق سانائىتىنىڭ تەرەققىياتىغا تۈرتكە بولۇپ، زور بىر تۈركۈم ئەمگەك كۈچلىرىنى ئىشىك ئالدىدا ئىشقا ئورۇنلىشىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلدى.

زاپاس كۈچ نەدىن كېلىدۇ؟

كېۋەز تېرىش پەسلىدە، ئېتىز باشلىرىدا ئاكتىپ ئىشلەۋاتقانلاردىن دېھقانچىلىق ماشىنىلىرىنى ھەيدەۋاتقان دېھقانلار بولۇپلا قالماي، يەنە تېخنىكا، مۇلازىمەت يەتكۈزۈۋاتقان يېزا ئىگىلىك تېخنىكىلىرى ۋە ئاساسي قاتلام كادىرلىرىمۇ بار.

2020 ـ يىلدىكى ھوسۇل تىلغا ئېلىنغاندا، ئاۋات ناھىيەسىنىڭ تامتوغراق بازىرى ئاقيار كەنتىنىڭ كەنت ئاھالىسى جاۋ بەيۋېي مۇنداق دېدى: «ئىلگىرى كېۋەزنىڭ سورتى شالغۇت ئىدى، ھەر مو يەردىكى چىگىتلىك پاختىنىڭ ھوسۇلى 350 كىلوگرامغىمۇ يەتمەيتتى. بۇلتۇر مەن ئەلا سۈپەتلىك كېۋەز سورتىنى تاللاپ تېرىغاندىن كېيىن، ھەر مو كېۋەزلىكنىڭ چىگىتلىك پاختا ھوسۇلى 400 كىلوگرامدىن ئاشتى. مەن 200 مو يەرگە تېرىدىم، كىرىمىم كۆرۈنەرلىك ئاشىدىغان بولدى!»

ئاۋات ناھىيەسى «جۇڭگو ئۈزۈن تالالىق پاختا ماكانى» بولۇپ، قانداق قىلغاندا پاختكارلارنىڭ ئاكتىپلىقىنى قوزغاپ، ئاۋات ئۈزۈن تالالىق پاختا سۈپەتلىك ماركىسىنى زورايتقىلى بولىدۇ، يەرلىك ھۆكۈمەت پاختكارلارنىڭ كىرىمىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن مۇلازىمەت قىلىشقا زور كۈچ سەرپ قىلدى.

ئاۋات ناھىيەلىك يېزا ئىگىلىك تېخنىكىسنى كېڭەيتىش پونكتىنىڭ پونكت باشلىقى ژاڭ تۈڭرېن مۇنداق تونۇشتۇردى: يېقىن